

**การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง**
**THE STRATEGIC DEVELOPMENT OF STUDENT SUPPORT SYSTEM
IN YANTAKHAORATTHACHANUPATHAM SCHOOL
YANTAKHAO DISTRICT, TRANG PROVINCE**

**ชลิตา นิ่มทอง
มะลิวัลย์ โยธารักษ์**

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

วันฉัตร ทิพย์มาศ

มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง 2) เพื่อตรวจสอบกลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้ให้การสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจการนักเรียน หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หัวหน้างานแนะแนว หัวหน้าระดับชั้นเรียน และครูโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จำนวน 11 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการร่างกลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ (2) การจัดทำแผนดำเนินงาน (3) การส่งเสริมสนับสนุน (4) การดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (5) การติดตามและประเมินผล 2) ผลการตรวจสอบกลยุทธ์ระบบโดยการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 ท่าน เห็นว่ากลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เสนอมีความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรมีความรู้ความเข้าใจและ ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือทั้ง 5 ด้าน ควรมีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล

คำสำคัญ: กลยุทธ์, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ABSTRACT

This research aims to: 1) to develop the strategic of student support system in Yantakhaorattachanupatham School Yantakhao District, Trang Province 2) to check the strategic of student support system in Yantakhaorattachanupatham School Yantakhao District, Trang Province. This research is a qualitative research. The samples used in this study were the school administrators, of Student Affairs, Supervisor of Student Support System, Guidance Supervisor and, Class Leader and teachers of Yantakhaorattachanupatham School Yantakhao District, Trang Province. 11 Persons. The instruments used in-depth interviews and focus groups.

The research found that

1) the result to the draft strategy system student support system in Yantakhaorattachanupatham School Yantakhao District, Trang Province consists 5 steps (1) To develop the strategic of student support system in Yantakhaorattachanupatham School Yantakhao District, Trang Province (2) Action plan, (3) Support promotion (4) Student support system performance (5) following up and evaluating. 2) The result checkins of focus group by 8 professor that the strategic of student support system was suitability, possibility and useful. Guide advisors and related personnel should have knowledge and use a variety of tools about the student support system in all 5 sides and should following up individual student assistance.

Keywords: The Strategic, The Student Support system

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุข มีความรู้สึกรักเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีทักษะในการตัดสินใจการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จึงได้กำหนดแนวทางในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนไว้ 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ปัญหา และ 5) การส่งต่อ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2556)

โรงเรียนเป็นสถานที่ให้การศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้เติบโตอย่างมีคุณภาพรอบด้าน และพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี ซึ่งนักเรียนบางส่วนก็มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น หนีเรียน ขู่วาง ทะเลาะวิวาท ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความเข้มแข็ง ลดความเสี่ยง ขจัดภัย และอุปสรรคที่ก่อให้เกิดปัญหากับนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

จากสภาพปัญหาและสาเหตุของนักเรียน ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเพื่อพัฒนากิจกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง เพื่อให้สถานศึกษามีกลยุทธ์ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาอย่างเข้มแข็ง เป็นรูปธรรม ตลอดจนช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู มีแนวปฏิบัติที่มีมาตรฐานและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง
2. เพื่อตรวจสอบกลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. ขั้นการพัฒนากิจกรรมระบบ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจการนักเรียน หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หัวหน้างานแนะแนว ครูโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จำนวน 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้นำมาสู่การสร้างกลยุทธ์ระบบ

2. ขั้นตอนการตรวจสอบกลยุทธ์ระบบ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 ท่าน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 ท่าน หัวหน้างานกิจการนักเรียน จำนวน 1 ท่าน หัวหน้างานแนะแนว จำนวน 1 ท่าน หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 1 ท่าน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 ท่าน กรรมการมูลนิธิโรงเรียน 1 ท่าน และครู จำนวน 1 ท่าน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสนทนากลุ่ม โดยการนำร่างกลยุทธ์ระบบที่ได้จากขั้นที่ 1 มาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัย

1. ผลการร่างกลยุทธ์ระบบ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ 2) การจัดทำแผนดำเนินงาน 3) การส่งเสริมสนับสนุน 4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การติดตามและประเมินผล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีผลต่อการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพของตัวนักเรียนให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขั้นที่ 2 การจัดทำแผนการดำเนินงาน แผนการดำเนินงานการพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้ 1) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการโดยการจัดทำเป็นโครงการ 2) เสนอโครงการเพื่อขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) นำโครงการเข้าสู่แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณของสถานศึกษา 4) ดำเนินกิจกรรมตามโครงการ

ขั้นที่ 3 การส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาครูที่ปรึกษาซึ่งมีหน้าที่หลักในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ คือ 1) การพัฒนาครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดประชุมสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณ จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการ 3) ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาสื่อและอุปกรณ์ในการพัฒนานักเรียน พัฒนาสื่อให้มีความทันสมัย

ขั้นที่ 4 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ครูที่ปรึกษามีส่วนสำคัญในการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดให้เกิดแก่นักเรียน ซึ่งถูกแบ่งเป็น 5 ด้านด้วยกัน (1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) ด้านการคัดกรองนักเรียน (3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน (4) ด้านการป้องกันและแก้ไข (5) ด้านการส่งต่อ

ขั้นที่ 5 การติดตามและประเมินผล (1) การติดตามประเมินผลจากผู้เรียน (2) การติดตามประเมินผลจากครู (3) การติดตามประเมินผลจากสถานศึกษา

2. ผลการตรวจสอบกลยุทธ์ระบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์ระบบ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะ ด้านการคัดกรองนักเรียน และ ควรใช้เครื่องมือและวิธีการที่

หลากหลายในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียน

สรุป

1.จากการศึกษาเอกสาร พบว่า การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) การพัฒนากลยุทธ์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ (2) การจัดทำแผนดำเนินงาน (3) การส่งเสริมสนับสนุน (4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (5) การติดตามและประเมินผล

2. การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การดำเนินการต้องมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องให้ความเห็นชอบจึงจะสามารถดำเนินการนี้ได้

ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนากลยุทธ์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ผลการวิจัยนำไปสู่การกำหนดข้อเสนอแนะดังนี้

1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในการจัดทำกลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรได้อาัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.2 ควรจัดอบรมให้ความรู้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สหวิทยาเขตปล้นดา: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”

2.2 ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13”

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2556). *คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2559*. คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่.

สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ.